

ROZDZIEWIĆ (20) *vb pf*

rozdziwić (14), **rozziwić** (5), **rozziwić** (1), [**rozziwić**]; *rozdziwić TarDuch, HistAl, BielKron* (2), *SienLek, BudBib, PaprPan, KochPs, StryjKron, NiemObr, KochFr, WerGośc, ActReg, CzahTr*; *rozziwić RejZwierc* (3); *rozziwić : rozziwić RejPos* (2:1).

o jasne, e pochylone.

inf rozdziwić (6). ◇ *fut* [1 sg rozdziwię.] ◇ 3 sg rozdziwi (1). ◇ *praet* 3 sg m rozdziwił (2). [f rozdziwiła. n rozdziwiło.] ◇ 3 pl m pers rozdziwili (1). m an rozdziwili [cum N pl: bykowie] (1). ◇ *imp* 2 sg rozdziw (2); -w (1) *SienLek*, -w (1) *KochFr*. ◇ *con* 3 pl m pers rozdziwiliby (1). ◇ *part praet* *actrozdziwiwszy* (6).

Sł stp, Cn brak, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – *XVIII w.*

Szeroko otworzyć, rozewrzeć, rozdziawić; aperire HistAl, PolAnt, Vulg [co] (20) :

Zwrot: »gębę, paszczkę rozdziwić« = *os aperire HistAl [szyk zmienny]* (9:1): *Smokowie też mieli ná głowiech fwych grzebienie/ á ták lzli podniošlzy brzuchá fwe á rozdziwiwšy páłzczeki HistAl H6; Thegož roku niewiáltá [...] vrodziłá dzyećię/ ktore miało lzzyię y vřzy iáko Záiác/ gębę rozdziwewiřzy dycháło. BielKron 399v, 63; SienLek 169v; RejPos 283v; Bo mu [chłopu] fie chce ožreć/ opić/ prožnowáć/ rozziwivřzy gębę iáko woł ležeć RejZwierc 113v, 159v, 262v; StryjKron 160; KochFr 37; [NeothAcros Dv; Cerberus stroz piekielni poprzeszał szczekanya Rozziwił tri paszczeki ŠwirPasiecz 272].*

Przen (10) :

W porównaniach (2): *TarDuch A3; [Zły przyjaciel] Máło da á więcey będzie wymawiał/ á gębę fwą rozdziwi iáko podwoyřki. BudBib Eccli 20/15.*

Zwroty: »gębę, usta rozdziwić« [w tym: *na co* (1), *przeciwko czemu* (1)] = *powiedzieć coś, odezwać się, wyrazić swe zdanie; aperire os PolAnt [szyk zmienny]* (3:2): *Silny tho węzeł ná omyłne ludzi/ iż gdy fie vkaže iálna prawdá ná omyłki ich/ iż žaden gęby rozziwewić nie może/ áni vmie/ ále muři řtać iáko głuch RejPos 227, 248v; BudBib Eccli 20/15; Iž niewiem z iáką řmiáłořcią/ przeciřnicy vřtá fwe/ rozdziwić mogá/ przeciřko ták iálnemu wyrokowi duchá Božego NiemObr 74; Więć rozdziwivřzy opiłá gębę/ to więc wyie [...] oná wdźięczná á řmieřzná melodyá/ iáko wilk/ álbo řwiniá gdy w płóćie vwięźnie WerGośc 234; [ListyPol II 1548/137; A choćia częřtokroć [panowie] wiele brzydkich žłořci płođzá/ [...] iednákbý káđdi zgináł/ ktoby řmiał tzo przerzetř/ á namniey gębę rozdziwić. LorichKosz 111v (Linde); GrzegRozdział M2v].*

»rozdziwić oczy [na co]« = *zdziwić się* (1): *A rozdziwiliby ludzie oczy nato iż [...] ActReg 87.*

»paszczkę, gęby, usta rozdziwić« [w tym: *na kogo* (3), *nad kim* (1)] = *grozić, straszyć; być może też szydzić [szyk zmienny]* (2:1:1): *Rozdziwili nademną vřta fwoie/ iako lew drapięžny á ryczący. TarDuch A3; Gęby do vřzu ná mię rozdziwivřli/ Mówiác/ owáłmy przęťsie [!] náćieřzyli Chćiwé fwé oczy. KochPs 50; Rozdziwił możny Turczyn na nas fwą páłzczkę PaprPan B4; CzahTr ktv; [BzowRóż 69].*

[»rozziwić paszczkę« = *pochłónąć; aperire os Vulg*: dla tego rozziwivř piekło/ moc y páłzczkę fwoię náđ miáreř/ áby wpáđli w nie przednieyřzy y pořpolicři/ y bogáci/ y rořkořzy z wefelmi vżywáiacy ludzie *GilPos 101v; WujBib Is 5/14.*]

Synonimy: rozewrzeć, rozszerzyć.

Formacje współrdzenne cf ZIAĆ.

*Cf***[ROZDZIEWIENIE], [ROZDZIEWIONY]**

ECB